

Soutěžní právo

I. Soutěžní právo obecně

Co si dneska povíme ...

- o předmětu, jeho průběhu a ukončení
- o studijních materiálech
- o teoretických základech soutěžního práva
- o některých základních pojmech

Proč by vás mělo zajímat zrovna soutěžní právo?

- funkční trh evidentně přináší výhody spotřebitelům; neefektivní trh je nákladný pro „společnost“ i pro jednotlivce (e. g. kartelizace zadávacích řízení zvyšuje cenu o 20 %)
- prolnutí práva a ekonomie
- prolnutí obecné regulace a konkrétního jednání podniků
- reálný dopad na „každodenní“ život a podnikání

I. Organizace předmětu

- výukový blok „přednášky“ a navazujícího času „semináře“
- docházku si kontroluje každý sám
- průběžné testy
- předmět končí písemnou zkouškou - testem

ad Organizace předmětu

- 14. 10. Úvodní hodina, základní pojmy a koncepty
- 11. 1. Zakázané dohody
- 25. 11. Zneužívání dominantního postavení, kontrola koncentrací
- 9. 12. Veřejné a soukromé prosazování soutěžního práva
- 16. 12. (?) Závěrečný test (další termíny v lednu a únoru)

ad Organizace: Prameny

- zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů (**OHS**)
- zákon č. 262/2017 Sb., o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže (**ZNŠHS**)
- Smlouva o fungování evropské unie (**SFEU**), čl. 101 a 102
- Nařízení Rady č. 1/2003 o provádění pravidel hospodářské soutěže (**Nařízení 1/2003**)
- Nařízení Rady č. 139/2004 o kontrole spojování podniků (**Nařízení 139/2004**)
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/104/EU o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži (**Směrnice o náhradě škody**)
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1 o posílení postavení orgánů pro hospodářskou soutěž v členských státech tak, aby mohly účinněji prosazovat pravidla, a o zajištění řádného fungování vnitřního trhu (**Směrnice ECN+**)

ad Organizace: Studijní materiály

Literatura

- MUNKOVÁ, J., KINDL, J., SVOBODA, P. *Soutěžní právo* (C. H. Beck)
- PETR, M. a kol. *Zakázané dohody a zneužívání dominantního postavení v ČR* (C. H. Beck)
- STEHLÍK, V., HAMULÁK, O., PETR, M. *Právo Evropské unie* (Leges)
- ROSE, V., BAILEY, D. *Bellamy & Child. European Union Law of Competition* (Oxford University Press, 1431 p.)
- FAUL, J., NIKPAY, A. *The EU Law of Competition* (Oxford University Press, 2134 p.)

II. Soutěžní právo obecně

- fungující hospodářská soutěž vytváří tlak na soutěžitele a přináší výhody spotřebitelům – vyšší kvalita za nižší ceny
- předmětem soutěžního práva je ochrana hospodářské soutěže jako takové (jako fenoménu), nikoliv jednotlivých soutěžitelů či spotřebitelů
- efektivní soutěž může narušit
 - jednání veřejné moci – zejm. regulace – legislativa; soutěžní úřad nemůže „přepsat“, jen doporučovat – „soutěžní advokacie“
 - jednání soutěžitelů – soutěžní úřad oprávněn posoudit, zakázat a potrestat

ad Soutěžní právo obecně

- Soutěžní právo je prevencí zneužití **tržní síly** (*market power*) soutěžitelů
- soutěžitel disponující významnou tržní silou (*significant market power*) je sto změnit ve svůj základní parametry trhu, e.g. zvýšit cenu nad „tržní“ úroveň
- jednání soutěžitelů bez takové síly, byť je „nefér“, „protisoutěžní“ a poškozující ostatní, není předmětem soutěžního práva (např. nekalá soutěž – zakazuje jednání v rozporu s dobrými mravy soutěže)

ad Soutěžní právo obecně

Ochrana před tržní silou narušující soutěž v důsledku

- vícestranných praktik (dohody)
- jednostranných praktik (dominance)
- změny struktury trhu (koncentrace)

... co je ale „narušení soutěže“, co se má chránit?

ad Soutěžní právo obecně

Význam ekonomických teorií v soutěžním právu

- samo psané právo „neutrální“
- ordoliberalní základy, dnešní cesta do Chicaga, hledání „mainstreamu“
- reálné dopady, např. pokud jde o předpokládané dopady na trh (tzv. predace a recoupment)

ad Soutěžní právo obecně

Specifický předmět unijního soutěžního práva

- cílem unijního práva vytvoření Jednotného trhu, tj. odstranění překážek obchodu mezi státy
- tzv. Čtyři svobody garantují volný pohyb bez administrativních bariér
- stejné překážky jako státy mohou přeshraničnímu obchodu klást i sami soutěžitelé
- soutěžní právo jako klíčový nástroj vytváření Jednotného trhu

ad Soutěžní právo obecně

Smluvní volnost
(e.g. RPM)

**Efektivita
Spotřebitel**

Struktura trhu
(e.g. vylučovací praktiky)

Jednotný trh
(e.g. vertikální vztahy)

Ad Soutěžní právo obecně

Reálný dopad rozdílných cílů soutěžního práva

- např. efektivita x Jednotný trh (zákazy exportu)
- např. efektivita x „fair“ prostředí (diskriminace)

Základní přístup k cílům

- Právo EU: *consumer welfare*, vnitřní trh
- Právo CZ: *consumer welfare*

III. Jurisdikce

1. Doktrína účinku (*effects doctrine*)

- Hranice států nepředstavují hranice obchodu
- Různá místa dojednání a implementace jednání
- Podniky v některých místech aktivní (a v jiných ne)
- **Působnost má soutěžní orgán, v jehož teritoriu má protisoutěžní jednání účinky**

Příklad globálního kartelu

Grafitové elektrody (C-289/04 P Showa Denko)

- rozdělení globálních trhů (USA, Japonsko, Evropa ...)
- cenu v každém „regionu“ stanoví „domácí producent“; nezvyšovat produkci
- účastníci sankcionování v USA, Kanadě, EU
- námitka *ne bis in idem*

ad Globální kartely

Vyjádření ESD:

- princip *ne bis in idem* se neuplatní v případě sankcí udílených na jedné straně orgány společenství a na straně druhé orgány států, které nejsou členy EU
- orgán ukládající „druhou“ sankci nemusí přihlížet k výši sankce „první“

ad Globální kartely

Závěr

- globální kartely mohou být posuzovány a trestány ve všech jurisdikcích, kde se projeví (doktrína účinku)
- i uvnitř EU může být totéž jednání posuzováno ve více státech, pokud nedochází k „překrývání“
... ale je to efektivní?

2. Soutěžní právo v EU

- (1) Právo unijní – tzv. jednání s unijním prvkem (viz)
- (27) Právo národní
- Aplikující orgány
 - Komise: právo unijní
 - NCA: právo unijní / národní

Unijní prvek

Unijní právo se vztahuje na tzv. **jednání s unijním prvkem**,

tj. jednání, které by mohlo znatelně ovlivnit obchod mezi členskými státy EU

- oznámení EK 2004/C - 101/07
 - bez vztahu k vymezení relevantního trhu
 - cílem ochrana Společného trhu
 - aplikuje Komise / NCA
- vztah kompetencí vymezuje Nařízení 1/2003

Konvergenční pravidla

Čl. 3 (2) Nařízení 1/2003

- Kartely – národní právo ani přísnější, ani mírnější
- Jednostranná jednání – možnost přísnější národní úpravy (e.g. tzv. ekonomická závislost)

Paralelní aplikace

- užití dvou právních režimů v jednom řízení
- Případ *RWE Transgas*
 - zneužití dominantního postavení jednáním s unijním prvkem
 - v rozhodnutí ÚOHS deklarováno porušení OHS a SFEU
 - KS: porušena zásada *ne bis in idem* – v jednom řízení jen jeden právní řád
 - NSS: paralelní aplikaci nic nebrání
 - ESD: národní a unijní právo sledují rozdílné cíle

IV. Podnik (soutěžitel)

jednotka vykonávající hospodářskou činnost, bez ohledu na její právní formu či způsob financování

ad hospodářská činnost: *jakákoliv činnost spočívající v nabízení zboží nebo služeb na určitém trhu*

hospodářskou činností není: *činnost sociální povahy, na základě solidarity, nezisková (zdravotní pojišťovny?)*

ad Podnik

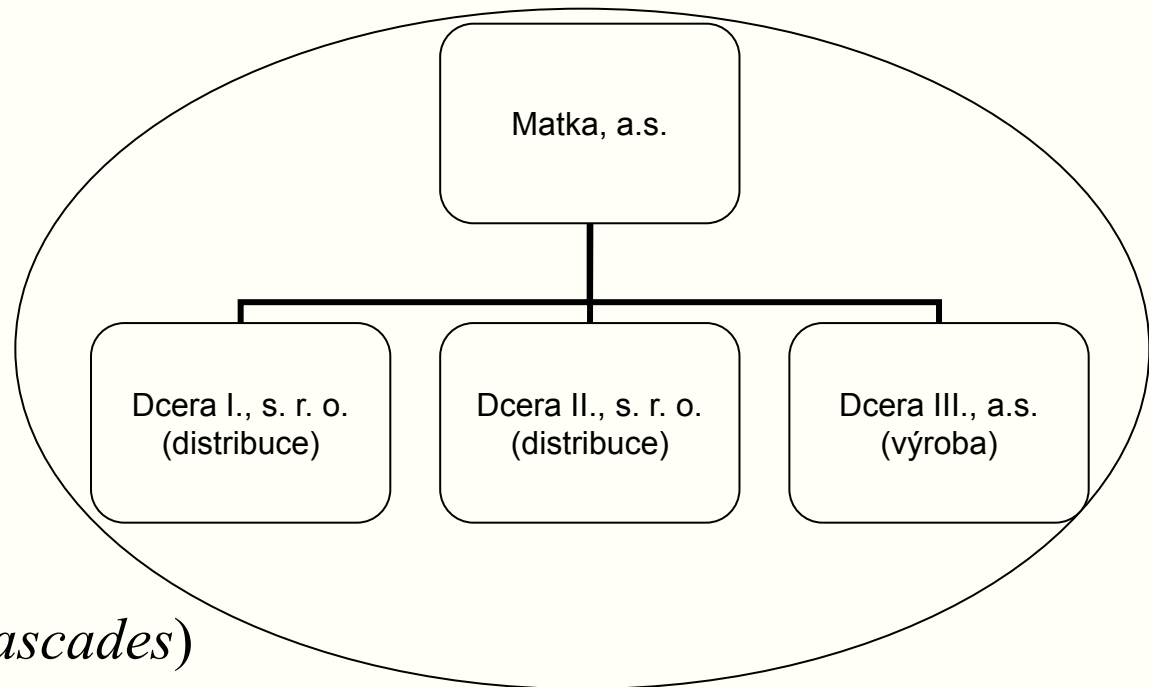
Koncepce jedné hospodářské jednotky (*intra enterprise doctrine*)

ad jednotka: *jednotná organizace osobních, hmotných i nehmotných složek, která dlouhodobě sleduje určitý ekonomický cíl, i když po právní stránce příslušná hospodářská jednotka sestává z několika osob, ať již fyzických či právnických*

jeden podnik může tvořit i více právnických osob

jednání mezi subjekty uvnitř jednotky není protisoutěžní

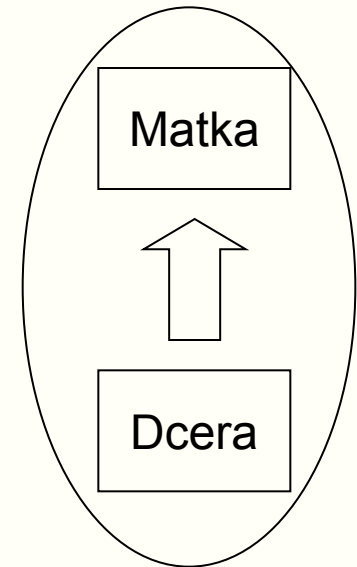
Taková podniková rodinka

Trestáme...

- Matku? (C-279/98 P *Cascades*)
- Jednající dcery? (T-65/98 *BPB Industries*)
- Všechny?? (T-112/05 *Akzo Nobel*)

Co když se v rodině dějí věci?

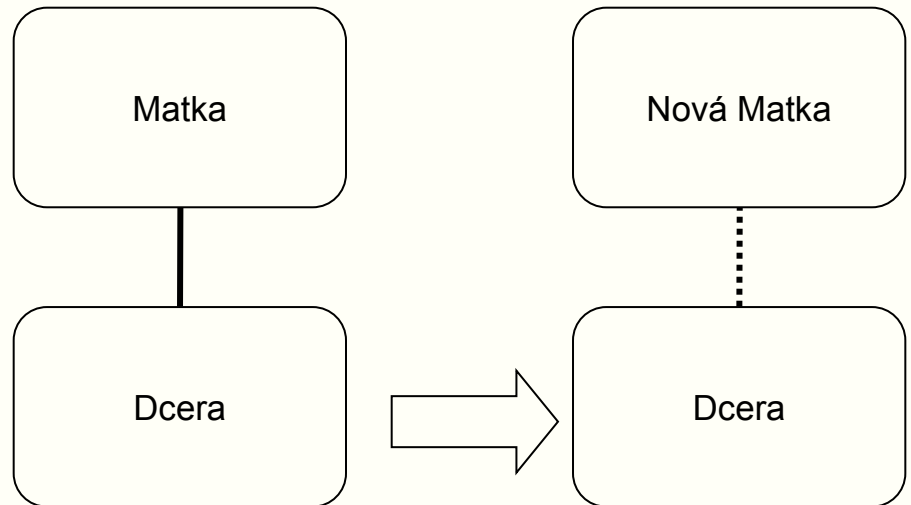

Změna „uvnitř“ – no a co?

- „nový“ nástupce (40/73 *Suiker Unie*)
- transformace (29/83 *Rheinzink*)

Co když se dcera vdá?

- Matka zůstává odpovědná (C-49/92 P *Anic*)
- Nová Matka neodpovídá (C-279/98 P *Cascades*)

A co na to česká judikatura

- **KS Brno 31 Ca 84/2004 (*Benzínový kartel*)**

došlo-li v průběhu správního řízení k zániku dvou jeho účastníků, Úřad byl oprávněn dokončit správní řízení s jejich právními nástupci (v postavení účastníků), pokud jde o deklaraci existence zakázané dohody a zákazu jejího plnění do budoucna (...); nebyl však oprávněn rozhodnout též o uložení sankce těmito nástupcům (...)

ad Česká judikatura

- **NSS sp. zn. 8 Afs 56/2007 (*Benzínový kartel*)**

nasvědčují-li zjištěné skutečnosti tomu, že se porušitel touto právní transformací pokusil obejít zákon o ochraně hospodářské soutěže, pak přesun právní odpovědnosti na tuto – byť právně jinou – osobu se děje po právu (závěr výslovně pro změny před 1. 5. 2004)

ad Česká judikatura

- **NSS sp. zn. 5 Afs 3/2012 (*Sokolovská uhelná*)**
 - i když došlo k právnímu nástupnictví po 1. 5. 2004, právní nástupce odpovídá za jednání předchůdce jen do 1. 5. 2004

V. Relevantní trh

Věcné, prostorové a časové vymezení střetu nabídky a poptávky

- *Oznámení EK 1997/C 372/05*
- Východisko analýzy všech soutěžně relevantních jednání
- Základem pohled spotřebitele

1. Věcný relevantní trh

- Výrobky a služby, které jsou **z pohledu spotřebitele** považovány za zaměnitelné nebo substituovatelné z hlediska jejich vlastností, ceny a zamýšleného užití
- Zastupitelnost
 - funkční
 - reaktivní

ad Věcný relevantní trh

- Cenový test *SSNIP* (*Small but Significant Non-transitory Increase in Prices*)
 - trvalé, malé, ale významné zvýšení ceny (5 - 10 %)
 - Pozor na *cellophane fallacy*
- Pozorování/modelování reakcí spotřebitelů (průzkumy)
(eg. léky, pivo „*on-trade*“ a „*off-trade*“, nákladní železniční přeprava, ...)

ad Věcný relevantní trh

Ekonometrické analýzy

- cenově korelační
- křížové elasticity
- cenové stacionarity

2. Geografický relevantní trh

Oblast, ve které se dotyčné podniky účastní dodávky a poptávky výrobků nebo služeb, kde jsou podmínky hospodářské soutěže dostatečně stejnorodé a která může být odlišena od sousedních zeměpisných oblastí, protože zejména podmínky hospodářské soutěže jsou v těchto oblastech zjevně odlišné

- lokální, národní, nadnárodní (EU, svět)
- specifické, eg. dopravní trasa, infrastruktura,

3. Case study

- Posuzováno jednání **autobusového dopravce na trase Praha – Brno**
- Geografické vymezení: nádraží uvnitř měst? Zastávky po cestě?
- Věcné vymezení: taxi? vlak?

Děkuji Vám za pozornost ...

Michal PETR

michal.petr@upol.cz